

kracht van gewijsde uit de strafzaak tegen Mohammed B. in die andere strafzaken.

De situatie is juridisch misschien wat gecompliceerd, maar feitelijk toch overzichtelijk. Het toegezegde moment om te spreken aan de hand van de toe te zenden evaluatie is nog niet aangebroken. Daarom kan ik – net als ik al deed blijken in het algemeen overleg – niet anders dan mede namens mijn collega van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de aanneming van deze motie ontraden.

☐

Minister **Remkes**: Voorzitter. Van mijn kant nog een enkele toevoeging. Dit punt is tijdens het algemeen overleg ook al aan de orde geweest, maar de heer Koenders maakt wederom een interpretatiefout door te verwijzen naar de minister-president. De laatste heeft destijds toegezegd dat de verlangde evaluatie zou komen nadat de rechtszaak definitief is afgerond. De fractievoorzitter van de Partij van de Arbeid is daarmee toen akkoord gegaan. Daarom kan ik niet anders dan concluderen dat nu een poging wordt gedaan om tijdens het spel de spelregels te veranderen.

Het zou mij ook een lief ding waard zijn als wij deze zaak tijdens deze kabinetsperiode hadden kunnen afronden. Ik wil echter de suggestie uit de wereld helpen dat er geen parlementaire verantwoording is afgelegd. Nog nooit is er zo gedetailleerd in de openbaarheid verantwoording afgelegd over wat er wel en niet is gebeurd. Dat is toen de heer Koenders ook niet ontgaan en ik wil voorkomen dat die suggestie boven de markt blijft zweven.

Het staat in rechte vast dat Mohammed B. de moord heeft gepleegd en dat hij daarbij niet is geholpen door anderen. De zaken die de heer Koenders noemt, zijn in dit kader echter niet relevant. Wat wel relevant is en wat nog niet in rechte vaststaat, is of de Hofstadgroep een criminele organisatie met terroristisch oogmerk is en wat precies de rol van Mohammed B. daarin was. Het antwoord op die vraag is uitermate relevant voor een antwoord op de vraag of de betrokken diensten hem voorafgaand aan de moord op Theo van Gogh op de juiste wijze hebben ingeschat of konden inschatten. Het hele feitencomplex wordt in hoger beroep opnieuw beoordeeld.

De heer **Koenders** (PvdA): Voorzitter. Misschien mag ik nog een korte reactie geven op de opmerking van de minister van Binnenlandse Zaken over de verandering van de spelregels tijdens het spel. Ik zie dit niet als een spel, maar als een belangrijke toezegging die de minister-president destijds heeft gedaan. Hij heeft toegezegd dat er parlementaire verantwoording zou worden afgelegd voor de evaluatie en de rol van de diensten. Wij zijn nu bijna twee jaar verder en natuurlijk is er een verband met een rechtzaak. Het is waar dat wij dit hebben geaccepteerd. Ik wijs er echter nogmaals op dat als je goed kijkt naar de zaak en de uitspraak in deze zaak, de centrale rol van Mohammed B. daarin is vast komen te staan. Daar is verder ook geen beroep tegen aangetekend, ook niet door het Openbaar Ministerie. Dat is rechtens vast komen te staan. Natuurlijk is het plezierig voor dit kabinet om hoger beroep en daarna cassatie af te wachten. Misschien zegt iemand nog wel dat hij bevriend is met Mohammed B. Zo duren de jaren

echter voort terwijl de Kamer, en de familie van Van Gogh, recht heeft op die evaluatie. Ik vraag de minister dus nogmaals, met klem, om die openheid gedurende zijn ambtstermijn te verschaffen, juist omdat het Openbaar Ministerie zelf duidelijk de knip heeft gemaakt.

Minister **Remkes**: Ik herhaal dat het mij een lief ding waard was geweest als deze zaak in deze periode had kunnen worden afgerond. De juridische risico's zijn echter te groot. Wij hebben dat in het algemeen overleg al aangegeven. De heer Koenders gaat eraan voorbij dat de discussie gaat over de positie van Mohammed B. binnen de Hofstadgroep, niet over de deelname, en over de vraag of de AIVD destijds terecht prioriteit heeft gegeven aan de andere leden van de Hofstadgroep. Het gaat dus om de positie van Mohammed B. in relatie tot de andere leden van de Hofstadgroep. Daardoor ligt het punt ook in het vervolgtraject gevoelig. Ik wil niet spelen met woorden, maar de minister-president heeft destijds niet voor niets de toezegging verwoord in de termen waarvoor hij heeft gekozen.

De heer **Koenders** (PvdA): Het valt wel op dat dit argument in andere zaken, zoals de moord op Pim Fortuyn, de Schipholramp en de vuurwerkramp, nooit een rol heeft gespeeld. Ik wijs er dus opnieuw op dat het politiek opvallend is dat de regering niet bereid is om die evaluatie naar de Kamer te sturen.

Minister **Remkes**: Het onderzoek van de commissie-Van der Haak naar aanleiding van de moord op Pim Fortuyn had een totaal andere insteek. U kunt geen appels met peren vergelijken.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Ik stel voor, aanstaande dinsdag over de ingediende motie te stemmen.

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde is het **debat** naar aanleiding van een algemeen overleg op 4 oktober 2006 over het **veiligheidsprogramma**.

☐

Mevrouw **Gerken** (SP): Voorzitter. Het is misschien wat ongebruikelijk, maar ik begin mijn betoog met dank uit te spreken voor de inzet van het kabinet op het gebied van cybercrime. Er ligt een plan voor en dat is een goed begin, dus het halve werk. Nu de rest nog. De hightech crime neemt namelijk toe. Vandaag verscheen het bericht dat 14% van de internetters in phishing trapt. Ook was er vandaag ophef over de handel in exotische dieren op veilingsites, hetgeen overigens onder het cybercrime-verdrag valt. Er is echter een tekort aan digitale opsporingscapaciteit.

Het National High Tech Crime Center was eigenlijk perfect. Het deed wat wij wilden, de inzet was geweldig en alle disciplines werden onder één dak samengebracht. Het liefst zou ik zien dat dit terugkomt, dus daar gaat mijn eerste motie over.

Gerkens

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het succesvolle project voor een National High Tech Crime Center (NHTCC) is afgerond en geen opvolging krijgt;

voorts constaterende dat high tech crime in hoog tempo groeit terwijl de opsporingsinstanties er nauwelijks mee bekend zijn;

van mening dat een bereikbaar en aanspreekbaar landelijk team van deskundigen uit publieke en private sector een noodzakelijke coördinerende, informerende en aanjagende functie kan krijgen;

verzoekt de regering, het project National High Tech Crime Center te verlengen tot een periode van 5 jaar,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Gerkens. Naar mij blijkt, wordt zij voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 93 (28684).

Mevrouw **Gerkena** (SP): Mijn fractie heeft zorgen over de voortgang van de aanpak van cybercrime, met name op het punt van de centrale regie. Het versnipperen en verknippen van de verschillende disciplines baart zorgen. Daarom is centrale controle op de voortgang nodig.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het succesvolle project high tech crime in hoog tempo groeit terwijl de opsporingsinstanties er nauwelijks mee bekend zijn;

van mening dat een landelijk team van deskundigen een noodzakelijke coördinerende, informerende en aanjagende functie kan krijgen;

voorts van mening dat coördinatie op het punt van high tech crime nu ontbreekt;

verzoekt de regering, een projectregisseur voor high tech crime aan te stellen die een landelijk team van deskundigen leidt en zorg draagt voor coördinatie, informatie en continue aandacht voor het probleem van high tech crime,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Gerkens en Wagner. Naar mij blijkt, wordt zij voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 94 (28684).

Mevrouw **Gerkena** (SP): Een ander punt waarover wij in het overleg hebben gesproken, is de drempelwaarde van de melding van een ongebruikelijke transactie, de MOT-melding, die het kabinet wil verhogen van € 15.000 naar € 25.000. Het overgrote deel van die transacties heeft een waarde tussen € 15.000 en € 25.000. Het lijkt ons dan ook niet verstandig om alleen dit objectieve criterium te wijzigen. Subjectieve criteria blijven natuurlijk wel geldig. Ik dien daarom de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de regering de drempelwaarde voor het doen van de melding van een ongebruikelijke transactie (MOT-melding) wil verhogen van € 15.000 naar € 25.000;

voorts constaterende dat het overgrote deel van de verdachte transacties een waarde heeft van tussen de € 15.000 en € 25.000;

van mening dat de beoordeling door medewerkers van de bank een aanvulling is op en niet een vervanging is van het onderzoek dat door deskundigen gedaan kan worden als meldingen via de objectieve criteria binnengekomen;

van mening dat door het verhogen van de objectieve criteria de strijd tegen witwassen minder effectief wordt als minder deskundigen toezicht houden op mogelijk verdachte transacties;

verzoekt de regering, de drempelwaarde van € 15.000 voor het doen van MOT-meldingen te handhaven,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Gerkens. Naar mij blijkt, wordt zij voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 95 (28684).

De heer **Van Haersma Buma** (CDA): De drempelwaarde is toch inmiddels al verhoogd van € 15.000 naar € 25.000? In debatten met de minister van Financiën is afgesproken om dat te veranderen.

Mevrouw **Gerkena** (SP): De heer Van Haersma Buma zei dat ook tijdens het algemeen overleg. Ik heb vervolgens alles nagespit. Het enige wat ik ben tegengekomen, is het kabinetsplan om de administratieve lasten te verlagen. Minister Zalm zei daarover: wij gaan de grens waarschijnlijk niet optrekken maar eerder evident ongebruikelijk transacties opsporen om dat begrip wat verder aan te scherpen. De punten die de heer Van Haersma Buma noemde, heb ik niet gevonden, dus ik heb toch maar gemeend deze motie te moeten indienen.

De **voorzitter**: In deze tijden op weg naar vervroegde

Gerkens

verkiezingen kan het gek lopen. Het woord is aan de heer Wagner, die zijn maidenspeech zal houden.

□

De heer **Wagner** (PvdA): Voorzitter. De PvdA-fractie vindt internetcriminaliteit een groot probleem. Het lijkt een beetje te worden onderschat. Als je het de gewone burger vraagt, heeft hij er eigenlijk dagelijks mee te maken. Onlangs nog leverde de veiligheid van internet-bankieren bij een grote Nederlandse bank de nodige problemen op. Denk aan de bendes uit Oostbloklanden en soms uit Nigeria die onze creditcards rippen. Verder noem ik de kleine mkb'er die zijn bedrijfsnetwerk gekraakt ziet en plotsklaps op zijn servers kinderporno gesteld ziet. Iets waar hij niets aan kan doen. Dat is voor die mensen een groot probleem. Waar moeten zij naar toe om aangifte te doen? Ga maar eens naar je regionale politiebureau. Ik denk dat men daar grotere ogen opzet dan jijzelf als je hoort dat je leeggeroofd bent door een bende uit een Oostblokland. Misschien weet je niet eens dat de bende uit een Oostblokland komt. Laat staan dat een regionale agent dat weet, alle goede bedoelingen die hij heeft niet te na gesproken.

Daarom willen wij een gemakkelijk toegankelijk en laagdrempelig aangiftepunt. Het is nog belangrijker dat de aangifte via internet kan geschieden, want het is op dit moment niet mogelijk om cybercrime-activiteiten via internet aan te geven. Vandaar de volgende motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat in de bestrijding van internet-criminaliteit een laagdrempelige en aantrekkelijke aangiftevoorziening onmisbaar is;

constaterende dat de Nationale Recherche niet laagdrempelig aanspreekbaar is voor bedrijven en burgers;

van mening dat er op een gemakkelijke, laagdrempelige wijze aangifte moet kunnen worden gedaan voor dit soort technisch ingewikkelde strafbare feiten;

verzoekt de regering, een laagdrempelig, makkelijk toegankelijk en eenduidig loket voor burgers en bedrijven te scheppen om daar aangifte te doen van internetcriminaliteit en internetgerelateerde criminaliteit,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Wagner en Gerkens. Naar mij blijkt, wordt zij voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 96 (28684).

In het licht van het speciale karakter van de maidenspeech en gezien de bijzonder vlotte manier waarop het de heer Wagner afging, sta ik de heer Van Haersma Buma bij uitzondering toe om de heer Wagner tijdens zijn maidenspeech te interrumperen.

De heer **Van Haersma Buma** (CDA): Daarbij zou de interruptie nog een positief gevolg kunnen hebben. Het punt dat de heer Wagner aansnijdt spreekt mij zeer aan, maar ik merk het volgende op om zijn motie scherp te krijgen. Ik zit niet te wachten op een nieuw bureaucratisch orgaan dat zich met die aangiftes bezig moet houden. Zegt u dat er op een betere manier aangifte moet kunnen worden gedaan, zonder nieuwe systemen naast de bestaande te plaatsen?

De heer **Wagner** (PvdA): De aangifte moet centraal en eenduidig kunnen worden gedaan. Zo werkt het op het moment niet. Volgens mij kan dat zonder extra bureaucratie binnen de bestaande organisatie.

De **voorzitter**: Ik feliciteer u van harte met uw maidenspeech. Het ging u zeer vlot af. In navolging van uw fractiegenoten, van wie er een aantal in de zaal zit, hebt u zonder uitgeschreven tekst gesproken. Daarvoor mijn complimenten.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

□

De heer **Weekers** (VVD): Ik feliciteer de heer Wagner met zijn maidenspeech en zijn zeer sympathieke motie.

Ik beperk mij verder tot het indien van mijn eigen motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel een uitermate belangrijk en efficiënt middel is in de bestrijding van criminaliteit;

overwegende dat nog veel potentiële ontnemingszaken, zeker met een internationale component, blijven liggen wegens gebrek aan prioriteit en capaciteit in de opsporing;

overwegende dat een extra investering in de aanpak van crimineel geld zichzelf dubbel en dwars terugbetaalt;

verzoekt de regering:

- een knelpuntanalyse te maken van internationale ontnemingszaken;
- een plan van aanpak te maken om de ontneming van crimineel geld een stevige impuls te geven door te investeren in een structurele uitbreiding van financiële researchcapaciteit die wordt gedekt uit de verwachte extra opbrengst en anderzijds door multidisciplinaire teams met FIOD/ECD structureel in een dadergerichte aanpak te laten werken;
- en de Kamer hierover voor de begrotingsbehandeling van Justitie te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden

Weekers

Weekers en Van Haersma Buma. Naar mij blijkt, wordt zij voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 97 (28684).

De heer **Weekers** (VVD): Bij deze motie is er sprake van een soort kruisbestuiving met het onlangs ingediende initiatiefwetsvoorstel om de ontnemingswetgeving nader te verstevigen. Daarvan was de heer Van Haersma Buma de eerste ondertekenaar.

□

Minister **Hirsch Ballin**: Voorzitter. Zoals de minister van BZK in het algemeen overleg tot uitdrukking heeft gebracht voor wat betreft de inzet van de politie en heel in het bijzonder de staatssecretaris van Economische Zaken voor wat betreft het algemene kabinetsbeleid ten aanzien van cybercrime, zijn wij bijzonder gelukkig met de aandacht die mevrouw Gerkens en anderen in het algemeen overleg hebben gegeven aan onze inzet om dit type criminaliteit serieus en grondig aan te pakken. Ook de heer Wagner sprak daarover. Wij hebben in het algemeen overleg al uiteengezet dat er veel in gang is gezet om te bewerkstelligen dat de cybercrime wordt aangepakt. Het National High Tech Crime Center heeft in het verleden de taken op dit gebied tijdelijk opgepakt.

Daarmee kom ik op de eerste motie van mevrouw Gerkens. Het succesvolle project van het NHTCC is inderdaad afgerond, maar mevrouw Gerkens verzoekt de regering, dit project te verlengen voor een periode van vijf jaar. Wij onderschrijven de doelstelling van deze motie, maar zouden een en ander niet precies op deze manier willen vormgeven, want de uitvoering van de taken die in het verleden bij het project zijn ondergebracht, is nu gewaarborgd door de totstandbrenging van een nieuwe unit bij het Korps Landelijke Politiediensten en in de nationale infrastructuur die dat ondersteunt. Wij willen versnippering tegengaan. Ik verwijs naar wat staatssecretaris Van Gennip heeft gezegd in het algemeen overleg. Het Openbaar Ministerie heeft een rol en het heeft een institutioneel vaste plaats in de politie. Wij denken dat wij nu niet voor een afwijkende structuur moeten kiezen. Hoezeer het ons ook sympathiek is dat in de motie wordt gezegd dat het afgeronde project succesvol was en dat het onderwerp in de aandacht moet blijven, vind ik dat wij het op een andere manier dan met een projectregisseur, zoals in de andere motie staat, of een prolongatie van het reeds afgeronde project moeten vormgeven.

Ik zeg toe dat wij de Kamer op de hoogte houden van de wijze waarop wij de aanpak gestalte geven. De strekking van de moties verdient onze sympathie, maar de middenkeuze wordt niet door ons omhelsd. De Kamer mag ons houden aan wat wij gedrieën hebben gezegd over het herkenbaar houden van een stevige structuur waarin het OM, de politie en preventie een rol spelen. Daarvan zal de Kamer op de hoogte worden gehouden. De discussie over dit onderwerp kunnen wij ook hernemen bij de behandeling van de begroting van Justitie.

In de motie over de melding van ongebruikelijke transacties wordt gevraagd om het drempelbedrag op € 15.000 te houden. Wij hebben daar ook al over gesproken in het algemeen overleg. Ik heb toen naar voren gebracht dat met de wijziging van de Wet melding ongebruikelijke transacties een terugmeldingsplicht van

kracht is geworden en dat per november 2005 een nieuwe indicatorenlijst in werking is getreden. Wij zijn daarmee van een rule based system naar een risk based system gegaan, dus naar het beoordelen van het reële risico. Er kan immers meer mis zijn dan op het eerste gezicht lijkt. De objectieve meldgrens voor handelaren in zaken van grote waarde is verhoogd van € 15.000 naar € 25.000.

Mevrouw Gerkens zei terecht dat zij de wijziging van de indicatorenlijst nog niet had teruggevonden in een AMvB. Deze wijziging per AMvB moet nog plaatsvinden. Wij denken dat deze combinatie een goede is. Dat betekent niet dat bij bedragen tussen € 15.000 en € 25.000 niets gebeurt. Dat is zeker niet de bedoeling. Er is gepoogd om te voorkomen dat het systeem overvoerd raakt, maar de op het geval betrokken criteria zullen een rol blijven spelen. Wij denken dat het beter is om het op deze manier te doen. Daarom beschouw ik deze motie niet als precies de goede weg tot het gedeelde en gezamenlijk onderschreven doel.

De motie van de heren Weekers en van Haersma Buma gaat over de ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel. Wij hebben daar in het algemeen overleg ook over gesproken. Ik verwijs, om dit debat niet langer te maken dan nodig is, naar wat er toen over is gezegd. In de motie wordt gevraagd om een knelpuntenanalyse van internationale ontnemingszaken en een plan van aanpak om de ontneming van crimineel geld een impuls te geven met multidisciplinaire teams. Dat spreekt ons aan. Ik denk dat de knelpuntenanalyse niet klaar kan zijn voor de behandeling van de begroting van Justitie. Ik weet niet of dat de bedoeling was. Ik zeg graag toe om dat wat er nodig is om dat debat te voeren aan de Kamer te geven voor de behandeling van de begroting. Als de motie wordt aangenomen, zullen wij die ervaren als een aanmoediging om door te gaan op de ingeslagen weg. Wij zullen dat vormgeven in een bericht aan de Kamer over deze punten.

□

Minister **Remkes**: Ik voeg hier nog enkele punten aan toe. In het algemeen overleg is al omstandig gewezen op de organisatie die bij het KLPD wordt opgebouwd. Om het beeld weg te nemen dat er te weinig gebeurt, merk ik op dat het de bedoeling is dat die organisatie uiteindelijk aanzienlijk groter en steviger wordt dan het NHTCC. Ook de regiokorpsen spelen hierin natuurlijk een rol. In het landelijk kader, dat de collega van Justitie, de voorzitter van het korpsbeheerdersberaad en ik onlangs hebben ondertekend, heeft juist ook cybercrime een plaats gekregen. In de derde plaats zal bij de uitwerking daarvan uitdrukkelijk worden nagegaan of het bedrijven en burgers voldoende mogelijkheden biedt om aangifte te doen. Ten slotte wijs ik erop dat dit jaar een meldpunt cybercrime is ingericht. De werkzaamheden daarvan zijn nu nog beperkt tot terrorisme en kinderporno, maar later zullen daarbij ook andere criminaliteitsvormen aan de orde komen. In aansluiting op wat de minister van Justitie zei, wil ik ook bepaald waarschuwen voor iets waarover al vaker is gediscussieerd. Het creëren van aparte aangiftevoorzieningen voor cybercrime of andere delictvormen maakt het voor burgers niet duidelijker, maar, naar mijn stellige overtuiging, onduidelijker.

□

Staatssecretaris **Van Gennip**: Voorzitter. U kijkt mij zo vragend aan dat ik mij geroepen voel om hier nog een zin of twee aan toe te voegen. Ik denk dat tijdens het algemeen overleg al duidelijk was dat wij op dit terrein hard samenwerken. Er is aan de ene kant natuurlijk sprake van opsporing en vervolging en aan de andere kant van preventie. De twee organisaties werken, waar nodig, samen. Er staat geen muur tussen. Bovendien is de expertise van het NHTCC niet verloren gegaan in de projecten voor opsporing en vervolging en het project voor preventie. De aanpak van dat laatste project is experimenteel. Daar hebben wij het tijdens het algemeen overleg over gehad. Ook hebben wij het gehad over de samenwerking met de campagne Digibewust en het mkb. Daarmee wordt informatie uitgewisseld in verband met de functie van opsporing en vervolging. Mij lijkt dat het kabinet zodoende cybercrime samenhangend aanpakt. Het kabinet coördineert ook alle mensen die hierbij betrokken zijn.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Ik stel voor, aanstaande dinsdag over de moties te stemmen.

Daartoe wordt besloten.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- **het voorstel van wet van de leden K.G. de Vries, Van de Camp, Griffith en Van der Staaij houdende regels over de parlementaire enquête (Wet op de parlementaire enquête 200.) (30415).**

De algemene beraadslaging wordt hervat.

□

De heer **Klaas de Vries** (PvdA): Voorzitter. Mede namens mijn collega's dank ik de Kamer voor haar inbreng bij de behandeling van dit wetsvoorstel. Ik maak vooraf enkele algemene opmerkingen.

Mijn collega's en ik hebben het een grote eer gevonden om van de Kamer de opdracht te krijgen om een nieuwe enquêtewet te maken. Wij hebben er bijna twee jaar in stilte met noeste vlijt aan gewerkt, omdat wij ons bewust zijn van het grote belang van de enquête voor de Kamer. Ongeacht de uitkomst van dit debat – over de afloop daarvan heb ik echter na het horen van de inbreng van de Kamer in eerste termijn geen zorgen meer – wil ik eerst mijn collega's dankzeggen voor de geïnspireerde en inspirerende samenwerking. Wim van Camp en Kees van der Staaij hebben het project vanaf het begin meegemaakt. Ruud Luchtenveld heeft ons kort geleden moeten verlaten omdat hij een andere verantwoordelijkheid op zich nam. Ik weet dat hij het jammer vond deze commissie te moeten verlaten, want je raakt verknocht aan dit werk en je wilt het tot een goed einde brengen. Gelukkig heeft Laetitia Griffith de plaats van Ruud Luchtenveld willen overnemen.

Zonder bekwame medewerkers is het ontwerpen van een nieuwe wet onbegonnen werk. Ik zeg daarom

nadrukkelijk dank aan Leonoor Pronk, ambtenaar bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, die ons met al haar kennis en kunde voortdurend en onvermoeibaar stimulerend en kritisch heeft bijgestaan. Ik zeg ook de minister voor Bestuurlijke Vernieuwing dank. Het waren er zelfs drie; het project begon onder minister De Graaf, werd voortgezet door de heer Pechtold en thans hebben wij het genoeg de heer Nicolaï in ons midden te hebben. Natuurlijk hebben zij geen inhoudelijke bemoeienis gehad met ons project, maar zij hebben wel altijd hun zegenende hand over deze activiteit willen houden. Dat was voor ons heel belangrijk. Bovendien heeft het feit dat mevrouw Pronk ons kon bijstaan, ik zei het al, ons enorm geholpen. Onze dank geldt uiteraard ook de eigen medewerkers van de Kamer, zoals Steven Oostlander, het hoofd van het Onderzoeks- en Verificatiebureau, en Peter van Oort, onze griffier. Daarnaast hebben veel andere medewerkers van de Kamer alles gedaan om ons werk te steunen. Ik denk daarbij aan medewerkers van het Centraal Informatiepunt tot medewerkers van de afdeling Reprografie, van medewerkers van het bureau Wetgeving tot medewerkers van de Bodedienst. Wij hebben daarvoor groot respect. Het is ook prettig om van deze steun nog wat bewijzen voorhanden te hebben. Wij hebben schitterende documentatie van het Centraal Informatiepunt gekregen. Verder hebben wij kort geleden een boekje aan de Kamerleden mogen toezenden over enkele nabijgelegen landen die ook een enquêterecht hebben. Dat werd hier allemaal maar mogelijk gemaakt. Voor het tot stand komen van het boekje werp ik ook een slinkse blik van waardering naar de minister.

Er zijn ook veel deskundigen van buiten geweest die ons welwillend van hun inzichten en wijsheid hebben willen laten profiteren. Dat was een bijzonder plezierige ervaring. Ten slotte wil ik memoreren – ik weet dat ik de voorzitter daarmee in verlegenheid breng, maar ik doe het toch – dat onze eigen voorzitter een belangrijke rol heeft gespeeld om mij te overreden om aan dit project leiding te geven. Ik moet hem zeggen dat zijn taxatie van de hoeveelheid tijd die dat zou vergen, aan de voorzichtige kant was. Toch zeg ik hem hartelijk dank voor al zijn medewerking tijdens dit proces, tot en met de agendering in deze drukke weken toe.

Het is deze maand twee jaar geleden dat de Kamer besloot een commissie in te stellen met de opdracht om de Wet op de parlementaire enquête te vernieuwen. Voor mij was dit een bijzondere ervaring, omdat ik reeds in 1977 met een aantal collega's een initiatiefwet tot wijziging van de enquêtewet mocht indienen. De bedoeling daarvan was toen, de parlementaire enquête uit zijn eeuwig lijkende slaap te wekken. De situatie is thans een geheel andere. Twintig jaar en bijna acht parlementaire enquêtes verder wordt breed de noodzaak gevoeld om het instrument van de enquête aan een grondige revisie te onderwerpen. De parlementaire enquête is een machtig instrument van de Kamer. De heer Boelhouwer noemde het deze middag een vlijmscherp zwaard. Het recht van enquête geeft de Kamer de bevoegdheid om desnoods met inzet van dwangmiddelen aan waarheidsvinding te doen en omdat het zo'n ingrijpend instrument is en zo'n vlijmscherp zwaard, moet het uiteraard met de grootst mogelijke zorgvuldigheid worden toegepast. Ik denk in dit verband steeds aan de zegswijze *Speak softly, but carry a big stick*. Wij hebben veel bevoegdheden, maar het is